

Αθήνα, 13 Φεβρουαρίου 2019

Αριθ. Πρωτ. Γρ.Συν. 28

Ειδ.Επιστήμονας: Μαρία Μπλιάτη

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Θέμα: Μεταρρύθμιση της Διαδικασίας Διόρθωσης Ληξιαρχικών Πράξεων

Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 έχει εξετάσει μεγάλο αριθμό αναφορών διοικουμένων, σχετικά με τη διαδικασία διόρθωσης σφαλμάτων, που έχουν επιλοχωρήσει σε ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των τέκνων τους.

Κατά τη διερεύνησή τους έχουν διαπιστωθεί τα εξής:

1) Η πιο πρόσφατη και πολυάριθμη κατηγορία αναφορών εστιάζει στο *πρόβλημα εσφαλμένης καταγραφής του επωνύμου της μητέρας σε ληξιαρχικές πράξεις γέννησης αλλοδαπών παιδιών*, που γεννήθηκαν στη χώρα μας. Και συγκεκριμένα, στην καταχώρηση του πατρικού (πριν το γάμο) επωνύμου αυτής και όχι αυτού που απέκτησε μετά τον γάμο, σύμφωνα με το δίκαιο, που διέπει τις προσωπικές σχέσεις της με τον κοινή αλλοδαπής ιθαγένειας σύζυγό της.

Η συνηθέστερη περίπτωση αφορά αλβανούς γονείς, σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις των οποίων, η σύζυγος λαμβάνει το επώνυμο του συζύγου μετά τον γάμο, κανόνας που πλέον δεν ισχύει στις σχέσεις μεταξύ ελλήνων συζύγων. Ο ίδιος κανόνας περί μεταβολής του επωνύμου μετά τον γάμο ισχύει και σε άλλες χώρες, φερ' ειπείν μεταξύ Ρουμάνων υπηκόων.

Οι αλλοδαπές μητέρες των αναφορών, στη χώρα καταγωγής τους και στα επίσημα έγγραφα αυτής (ιδίως στο διαβατήριο με το οποίο συναλλάσσονται με την ελληνική διοίκηση), ήταν καταχωρημένες με το συζυγικό επώνυμο. Είναι επομένως προφανές ότι η *συστηματική* καταχώρηση του πατρικού επωνύμου των αλλοδαπών μητέρων στις ελληνικές ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των τέκνων τους, δεν οφειλόταν σε πρωτοβουλία των ιδίων.

Αντίθετα, φαίνεται ότι αποτέλεσε *πρακτική της ελληνικής διοίκησης*, η αντικατάσταση των συζυγικών επωνύμων των μητέρων από τα πατρικά τους επώνυμα στις ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των παιδιών τους, σε εφαρμογή του αντίστοιχου *ελληνικού* κανόνα δικαίου για τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων (σύμφωνα με τον οποίο ο γάμος δεν επιφέρει μεταβολή των επωνύμων των συζύγων).

Διαπιστώθηκε, δηλαδή, το παράδοξο : ότι κατά την ληξιαρχική καταχώρηση των γεννήσεων αλλοδαπών παιδιών που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα, τα Ληξιαρχεία δεν αναγνώριζαν το *δίκαιο της κοινής αλλοδαπής ιθαγένειας των συζύγων/γονέων*, ως το δίκαιο που διέπει τις μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις -το οποίο όμως είναι αυτό που κατά νόμο καλείται σε εφαρμογή όταν Έλληνας εφαρμοστής του δικαίου αναζητά τον εφαρμοστέο κανόνα, κατ'άρ.14 ΑΚ- αλλά ενεργούσαν, ως εάν οι σύζυγοι-γονείς του νεογνού διέθεταν την ελληνική ιθαγένεια!

Η ύπαρξη του προπεριγραφόμενου σφάλματος στις ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των νεογνών διαπιστώθηκε πρόσφατα, για πρώτη φορά, όταν η γενιά των παιδιών στα οποία αφορά, που γεννήθηκαν στη χώρα μας την περασμένη δεκαετία, έφτασε πλέον σε ηλικία να υποβάλει αίτηση για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας, λόγω γέννησης στην Ελλάδα και φοίτησης στο ελληνικό σχολείο.

Τότε, η Αποκεντρωμένη Διοίκηση ενημέρωσε τους γονείς ότι οι υποβληθείσες ληξιαρχικές πράξεις γέννησης των ανηλίκων βρίσκονται σε ασυμφωνία με τα διαβατήρια των μητέρων τους, ως προς το επώνυμο των τελευταίων. Ως εκ τούτου, οι ληξιαρχικές πράξεις χρήζουν διόρθωσης.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρ.13 Ν.344/1976, η διόρθωση ληξιαρχικής πράξης απαιτεί την έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης. Κατ' εξαίρεση, εάν δεν πρόκειται για σφάλμα που αφορά στον τόπο, ημέρα, μήνα, έτος και ώρα τέλεσης του βεβαιούμενου γεγονότος, είναι δυνατή η διόρθωση μετά από άδεια του Εισαγγελέα Πρωτοδικών, εφόσον όμως πρόκειται για σφάλμα που έχει παρεισφρήσει στη ληξιαρχική πράξη από παραδρομή.

Έως πρόσφατα, η πλέον επιβαρυνόμενη σχετικά Εισαγγελία Πρωτοδικών, στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγονται τα δύο μεγαλύτερα Ληξιαρχεία της χώρας -από άποψη καταχώρησης γεννήσεων (Αμαρουσίου και Αθηνών), χορηγούσε άδεια στον Ληξίαρχο για να προβεί στη διόρθωση της ληξιαρχικής πράξης, *μετά από προηγούμενη έρευνα και εξακρίβωση των πραγματικών στοιχείων*, όπως επιτάσσει ο νόμος, στις περιπτώσεις που περιγράφονται πιο πάνω.

Ωστόσο, με πρόσφατη Γνωμοδότηση, που έκρινε ότι η ύπαρξη υπογραφής του ενδιαφερόμενου διοικούμενου στη βεβαίωση γέννησης του Νοσοκομείου, όπου η αρχική αναγραφή του εσφαλμένου επωνύμου (με οδηγία του Ληξιαρχείου), δεν δικαιολογεί την προϋπόθεση της εμπλοκής σφάλματος *από παραδρομή*, μεταβλήθηκε η στάση της Εισαγγελίας, με αποτέλεσμα οι διοικούμενοι να υποχρεούνται να απευθύνονται πλέον στο αρμόδιο Δικαστήριο (Ειρηνοδικείο της περιφέρειας του εμπλεκόμενου ληξίαρχου).

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, την σημαντική χρονική καθυστέρηση για τη διόρθωση του σφάλματος και την αποκατάσταση του δικαιώματος του ενδιαφερόμενου παιδιού στην ταυτότητά του. Επίσης, συνεπάγεται σημαντική οικονομική επιβάρυνση για διοικούμενους, οι οποίοι βρίσκονται στη θέση αυτή λόγω εσφαλμένης πρακτικής της ελληνικής διοίκησης (Νοσοκομείου/Ληξιαρχείου), με ελάχιστη -αν μπορεί να τους καταλογιστεί- δική τους ευθύνη. Με δεδομένο δε ότι μεγάλος αριθμός των αλλοδαπών αυτών διοικουμένων βρίσκεται σε οικονομική αδυναμία (η συντριπτική πλειοψηφία τουλάχιστον όσων έχουν προσφύγει στην Αρχή μας, που αδυνατεί να ασκήσει τον διαμεσολαβητικό της ρόλο, δεδομένου ότι κατά νόμο πράγματι απαιτείται η έκδοση δικαστικής απόφασης), επέρχεται μη αμελητέα οικονομική επιβάρυνση από την άποψη των κρατικών δαπανών, δεδομένου ότι αναγκάζονται να καταφεύγουν στο πρόγραμμα δωρεάν νομικής συνδρομής, με τις δαπάνες των διοριζόμενων δικηγόρων και δικαστικών επιμελητών να καλύπτονται από την Πολιτεία, η οποία ταυτόχρονα αποστερείται όλων των τελών, από τα οποία απαλλάσσεται ο δικαιούχος της βοήθειας.

Τέλος, υφίσταται ιδιαίτερα μεγάλη επιβάρυνση των δικαστηρίων, για ένα αντικείμενο, που δυσχερώς δικαιολογεί την ενασχόληση του δικαστή, λόγω του επουσιώδους της φύσης του (αφού δεν αφορά τα κύρια στοιχεία της ληξιαρχικής πράξης) και της ευχερέστατης επίλυσής του, που δεν φαίνεται να απαιτεί τις αυξημένες εγγυήσεις δικαστικής κρίσης. Ιδίως, σε ένα περιβάλλον υπερφόρτωσης των δικαστηρίων (και δη των Ειρηνοδικείων, που είναι

αρμόδια για τη διόρθωση των ληξιαρχικών πράξεων), πρόβλημα γνωστό από ετών, το οποίο -μεταξύ άλλων- οδήγησε και στην πρόσφατη μεταρρύθμιση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, με στόχο την επιτάχυνση των δικών.

II) Ήδη από τη θέσπιση του Ν.344/1976 Περί ληξιαρχικών πράξεων, ο νομοθέτης επιδίωξε να αποφύγει την επιβάρυνση του δικαστή, όσον αφορά τη διόρθωση των ληξιαρχικών πράξεων, αφενός με την πρόβλεψη της παραγράφου 2 του άρθρου 13, που αναφέρθηκε πιο πάνω, σύμφωνα με την οποία 'σφάλματα προφανώς εκ παραδρομής' μπορούν να διορθώνονται με άδεια του Εισαγγελέα, αφετέρου με τη διάταξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου.

Σύμφωνα με αυτή, 'σφάλματα προφανώς εκ παραδρομής' που αφορούν ειδικότερα τον τονισμό ή τους γραμματικούς και φθολογικούς κανόνες, μπορούν να διορθωθούν από τον ίδιο τον Ληξίαρχο, χωρίς να απαιτείται άδεια του Εισαγγελέα ή πολύ περισσότερο έκδοση δικαστικής απόφασης.

Ωστόσο, αυτή η επιδίωξη του νομοθέτη καταστρατηγείται σε μεγάλο βαθμό από την στάση της αρμόδιας Διεύθυνσης Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης του Υπουργείου σας, σε σχέση με μια επίσης διακριτή κατηγορία σφαλμάτων, που εμφοχωρούν από παραδρομή σε ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεων και αφορούν την ορθογραφία ή τη φθολογική απόδοση του ονόματος του νεογνού.

Η κατηγορία αυτή περιπτώσεων, που απασχολεί διαχρονικά την Αρχή μας, εμφανίζεται με επίταση τα τελευταία χρόνια, λόγω των γεννήσεων αλλοδαπών παιδιών στη χώρα, που έχουν αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με το χρόνο θέσπισης του ληξιαρχικού νόμου. Παρά ταύτα, η ορθή εφαρμογή του νόμου αυτού, σύμφωνα με την πρόθεση του νομοθέτη, θα ήταν αρκετή για την επίλυση του μεγαλύτερου αριθμού των σχετικών προβλημάτων. Ωστόσο, αυτό δεν είναι εφικτό, λόγω της ασυνεπούς θέσης της προαναφερόμενης Διεύθυνσης και των αντικρουόμενων οδηγιών της προς εμπλεκόμενα Ληξιαρχεία.

Η Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης, ορμώμενη από την ορθή θέση ότι η διόρθωση ονόματος, όταν δηλαδή πρόκειται για δύο διαφορετικά ονόματα μεταξύ του εσφαλμένα καταχωρισμένου και του ορθού, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί από τον ίδιο τον Ληξίαρχο, αλλά προϋποθέτει την έκδοση δικαστικής απόφασης, καταλήγει στο αντίθετο άκρο, εμποδίζοντας τη διόρθωση του (ενός και αυτού) ονόματος, σύμφωνα με τους γραμματικούς και φθολογικούς κανόνες, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για διαφορετικά ονόματα.

Για να γίνει αντιληπτό το ανορθόδοξο των τοποθετήσεων της Διεύθυνσης του Υπουργείου σας, παραθέτουμε ενδεικτικά, πραγματικά παραδείγματα ονομάτων από αναφορές : Σε ληξιαρχική πράξη γέννησης είχε καταγραφεί ορθά το όνομα του τέκνου *Anxelha* με τη λατινική γραφή, δεδομένου ότι αυτή τη γραφή γνώριζαν οι αλλοδαποί γονείς και σε αυτή υπέβαλαν τη δήλωση ονοματοδοσίας τους, ενώ στην ελληνική η υποτιθέμενη ηχητική απόδοση αυτού του ονόματος από τον Ληξίαρχο ως *Ανχέλα*. Οι αλλοδαποί γονείς, όταν μετά από χρόνια αντιλήφθηκαν το σφάλμα, ζήτησαν τη διόρθωση, ώστε να αποδίδεται η ορθή προφορά του ονόματος στη γλώσσα τους, δηλαδή *Άντζελα*. *Σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου σας, επρόκειτο για διαφορετικό όνομα !* Επίσης, προβλήθηκε το επιχείρημα περί μεταγραφής των ονομάτων με το πρότυπο ΕΛΟΤ 743, το οποίο καμία εφαρμογή δεν μπορεί να έχει σε αυτή την περίπτωση.

Διότι στη ληξιαρχική πράξη καταγράφεται το αλλοδαπό όνομα, όπως ακούγεται, στα ελληνικά και προστίθεται σε παρένθεση η γραφή του με λατινικούς χαρακτήρες, όπως γράφεται δηλαδή στη γλώσσα από την οποία προέρχεται. Αυτό έχει διευκρινιστεί ήδη με αριθ.πρωτ.7.643 και αριθ.εγκ.Κ.Δ.4 του 1976 Εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών, όπου αναφέρεται : «*εάν οι εμφανισθέντες ή τα πρόσωπα εις τα οποία αφορά η πράξις φέρουν ξενικά ονόματα αναγράφονται ταύτα εις τας πράξεις με ελληνικά στοιχεία, ως προφέρονται, και εντός παρενθέσεων με λατινικά στοιχεία εις την ξένην γραφήν*», με μνεία χαρακτηριστικού

παραδείγματος : Zan (Jean). Αντίθετα, το πρότυπο ΕΛΟΤ 743 χρησιμοποιείται όταν απαιτείται η μεταγραφή των ελληνικών χαρακτήρων σε λατινικούς.

Σε άλλη, παρόμοια περίπτωση, αντίθετα, το Υπουργείο σας είχε υιοθετήσει την ορθή άποψη ότι το όνομα που σωστά είχε καταχωρηθεί με λατινική γραφή ως *Gurian*, αλλά εσφαλμένα στα ελληνικά ως *Γκουριάν*, αντί του ορθά προφερόμενου *Γουριάν*, *επρόκειτο για ένα και το αυτό*, οπότε ως ένα σφάλμα φθογγολογικό μπορούσε να διορθωθεί από τον ίδιο τον Ληξίαρχο. Διότι δέχθηκε τότε το υποστηριχθέν από τον Συνήγορο, ότι οι νεοφερμένοι στη χώρα μας γονείς, που αγνοούσαν την ελληνική γλώσσα, δεν ήταν δυνατόν να ελέγξουν την ορθή απόδοση της προφοράς του ονόματος του τέκνου τους στην ελληνική γραφή. Επέμεινε δε το Υπουργείο σας στην ορθή αυτή θέση και μετά την άρνηση του αρμόδιου Ληξιαρχείου να προβεί στη διόρθωση, έως ότου να πειστεί το τελευταίο.

Για τον λόγο αυτό, νομιμοποιούμε να υποστηρίζουμε ότι η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου σας υιοθετεί κατά καιρούς αντικρουόμενες απόψεις επί του θέματος, είναι δε ατυχές ότι η πρόσφατη άποψη είναι η εσφαλμένη, ότι δηλαδή πρόκειται για δύο διαφορετικά ονόματα.

Και αν υποτεθεί ότι το θέμα των αλλοδαπών ονομάτων και της καταχώρησής τους στα ελληνικά, μπορεί να καταλείπει κάποια ελάχιστη αμφιβολία για το αν πρόκειται για το ίδιο ή διαφορετικό όνομα, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα ελληνικά ονόματα. Ως πιο πρόσφατο και χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρουμε το Ευρυδίκη, το οποίο στη δήλωση βαπτίσεως είχε αναγραφεί ανορθόγραφα ως Ευριδίκη. Τόσο το Ληξιαρχείο όσο και η Διεύθυνση του Υπουργείου σας επέμεναν ότι επρόκειτο για δύο διαφορετικά ονόματα!

Χρειάστηκε η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, ο οποίος διαβίβασε αρμοδίως Έκθεση του Ν.3094/2003 άρ.4 παρ.12 β' εδ. στον Ιερέα που τέλεσε το μυστήριο της βαπτίσεως, ο οποίος με τη σειρά του χορήγησε Βεβαίωση, για την από παραδρομή ανορθόγραφη καταχώρηση του ονόματος που δόθηκε στη βάπτιση, προς το αρμόδιο Ληξιαρχείο, ώστε να επέλθει η διόρθωση της ληξιαρχικής πράξης, ως προς την ορθογραφία του ονόματος.

Σε διαφορετική περίπτωση, εάν οι ενδιαφερόμενοι πολίτες δεν είχαν απευθυνθεί στην Αρχή μας, η στάση του Υπουργείου σας θα είχε ως συνέπεια να *απασχοληθεί Δικαστήριο*, με ό,τι αυτό συνεπάγεται (που έχει περιγραφεί πιο πάνω υπό Ι), *για να διορθώσει το γιώτα σε ύμιλον!*

Άλλη υπηρεσία του Υπουργείου σας, όμως, η Ειδική Γραμματεία Ιθαγένειας, ως περισσότερο εξοικειωμένη με τα σφάλματα που αφορούν την απόδοση των αλλοδαπών ονομάτων στα ελληνικά, επιδίωξε να επιλύσει αντίστοιχα προβλήματα ορθογραφικής και φθογγολογικής απόδοσης, εισηγούμενη τροποποίηση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, η οποία επήλθε -ως προς το συγκεκριμένο θέμα- με τη διάταξη του άρ.31 παρ.5 Ν.4531/2018.

Όμως, οι διορθώσεις αυτές, που πραγματοποιούνται *με πράξη Δημάρχου*, αφορούν μόνο το όνομα *πολιτογραφηθέντων* αλλοδαπών, *που γεννήθηκαν στην αλλοδαπή* (και μπορούν να ολοκληρωθούν μόνο μέχρι την καταχώρηση των στοιχείων στο Δημοτολόγιο, σύμφωνα με την έως τώρα θέση του Υπουργείου σας). Δεν συμπαρασύρουν διόρθωση του ονόματος αυτού σε ληξιαρχικές πράξεις που αφορούν τρίτα άτομα (επί παραδείγματι, η με αυτή τη διαδικασία διόρθωση του ονόματος της πολιτογραφημένης μητέρας δεν επιφέρει ταυτόχρονη διόρθωση του ονόματός της σε ληξιαρχική πράξη γέννησης τέκνου της). Αυτό κατ'αρχήν είναι εύλογο. Ωστόσο, θα έπρεπε να συνηγορεί υπέρ του ότι πρόκειται για ένα και μόνο όνομα, οπότε μετά από υποβολή αίτησης του ενδιαφερόμενου να προβαίνει ο Ληξίαρχος στην φθογγολογική διόρθωση του αυτού ονόματος, πράγμα που δεν συμβαίνει. Ενδεικτική περίπτωση το όνομα μητέρας σε ληξιαρχική πράξη γέννησης νεογνού : Εφήμι, το οποίο με την πιο πάνω διαδικασία διορθώθηκε στον ελληνικό τύπο του ονόματος, Ευθυμία. Το Ληξιαρχείο και η Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης αρνούνται την διόρθωση χωρίς δικαστική απόφαση, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για διαφορετικά ονόματα.

Σημειωτέον, ότι αποτελεί πάγια πρακτική των Εισαγγελιών να αποφεύγουν να χορηγούν άδεια διόρθωσης ληξιαρχικής πράξης, όσον αφορά στοιχεία ονόματος. Επομένως, και σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι αναπόφευκτη η προσφυγή στο αρμόδιο Δικαστήριο, παρότι το αντικείμενο της δίκης εμφανίζεται ακόμη πιο επουσιώδες απ' όσο στην υπό Ι κατηγορία, αφού δεν πρόκειται καν για αντικατάσταση ενός ονόματος (επωνύμου) με άλλο (πριν και μετά τον γάμο), αλλά με την ορθή καταχώρηση ενός και του αυτού ονόματος.

III) Άλλη, ευρεία, και διαρκώς αυξανόμενη κατηγορία σφαλμάτων σε ληξιαρχικές πράξεις γέννησης, αφορά την περίπτωση παιδιών γεννημένων εντός γάμου (συνηθέστατα, εντός του διαστήματος των 300 ημερών μετά τη λύση του γάμου, κατά το οποίο υφίσταται το τεκμήριο καταγωγής από γάμο), τα οποία όμως διαθέτουν ως βιολογικό πατέρα άλλον από τον σύζυγο της μητέρας.

Σε ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις, οι μητέρες κατά τον τοκετό δεν δηλώνουν ότι είναι έγγαμες, ώστε στη δήλωση του νοσοκομείου να περιληφθεί ο φερόμενος ως πατέρας, διότι αυτός (σύζυγος) δεν είναι ο αληθής πατέρας του παιδιού.

Παλαιότερα, ληξιαρχικές πράξεις γέννησης, που συντάσσονταν βάσει των ελλιπών δηλώσεων των νοσοκομείων μπορούσαν να συμπληρωθούν, ως προς τα στοιχεία του συζύγου της μητέρας, μετά από άδεια της αρμόδιας Εισαγγελίας. Ήδη, όμως, η Εισαγγελία έχει μεταβάλλει στη στάση της και ως προς αυτό το θέμα, με αποτέλεσμα η συμπλήρωση της ληξιαρχικής πράξης γέννησης με στοιχεία πατέρα σύμφωνα με το τεκμήριο καταγωγής από γάμο να απαιτεί τη σχετική έκδοση δικαστικής απόφασης (εκούσιας δικαιοδοσίας), με την οποία βαρύνεται ο ενδιαφερόμενος διοικούμενος (η μητέρα), επιπλέον από την δικαστική απόφαση (αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας), που απαιτείται σε αυτή την περίπτωση για την προσβολή της πατρότητας.

Αντίστοιχο είναι το πρόβλημα, όταν (συνηθέστερα) δηλώνεται στο μαιευτήριο το όνομα του βιολογικού πατέρα, παρότι το παιδί καλύπτεται από τεκμήριο πατρότητας άλλου άνδρα. Απαιτούνται και πάλι δύο δικαστικές αποφάσεις, εκούσιας και αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας.

Αυτό, βέβαια, συνιστά πρόβλημα για το οποίο κατά κύριο λόγο πρέπει να μεριμνήσει το Υπουργείο Δικαιοσύνης, προς το οποίο η Αρχή μας έχει υποβάλει επανειλημμένα προτάσεις για την απλούστευση (και συντόμευση) της διαδικασίας προσβολής πατρότητας, και το οποίο θα πρέπει να επανεξετάσει πλέον, λόγω της ραγδαίας μεταβολής των κοινωνικών συνθηκών, τις διατάξεις περί τεκμηρίου πατρότητας και το ενδεχόμενο κατοχύρωσης πατρότητας τέκνου, γεννημένου μέσα σε γάμο, από άλλον άνδρα (άλλον από τον σύζυγο) με άλλη (απλούστερη) διαδικασία, όπως ισχύει σε αλλοδαπές ένομες τάξεις.

Ωστόσο, μνημονεύουμε την εν λόγω κατηγορία σφαλμάτων ληξιαρχικών πράξεων γέννησης, προκειμένου να γίνει αντιληπτό ότι η διάταξη του άρ.13 Ν.344/1976, για τη διόρθωση των ληξιαρχικών πράξεων, θεσπίστηκε σε ένα διαφορετικό κοινωνικό πλαίσιο, όταν προβλήματα, όπως τα πιο πάνω, εμφανιζόταν σπανιότατα, και ότι απαιτείται η επανεξέταση της ρύθμισης, λαμβάνοντας υπόψη και τις επελθείσες κοινωνικές μεταβολές.

IV) Τέλος, σταχυολογούμε μία ιδιαίτερη περίπτωση, που καταδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας την ανάγκη επανεξέτασης της διάταξης του άρ.13 Ν.344/1976.

Προσκομίζεται στο Ληξιαρχείο Δήλωση Γεννήσεως του μαιευτηρίου, όπου καταγράφεται η γέννηση τέκνου από αλλοδαπή μόνη μητέρα, με τα πλήρη στοιχεία ημερομηνίας, καθώς και τη μνεία ότι επρόκειτο για γέννηση ενός μόνο τέκνου. Συμπληρώνονται, επίσης τα στοιχεία της μητέρας (μόνου γονέα) και το φύλο του παιδιού : θήλυ.

Το Ληξιαρχείο συντάσσει Ληξιαρχική Πράξη Γεννήσεως, με βάση την πιο πάνω Δήλωση Γεννήσεως. Σε αυτή όμως, κάτω από τα στοιχεία της μητέρας (που καταχωρούνται ως τέτοια στη στήλη 'Μητέρα'), υπό την ένδειξη 'Στοιχεία Δηλούντος' αντί για την Κατηγορία 'Μητέρα', η δηλούσα περιγράφεται ως Κατηγορία 'Πατέρας'. Το δε τέκνο, ως άρρεν!

Η μητέρα αγνοεί την ελληνική γραφή, αλλά πολύ περισσότερο αγνοεί τους όρους 'άρρεν' και 'θήλυ', οπότε υπογράφει τη ληξιαρχική πράξη, και αντιλαμβάνεται το πρόβλημα όταν το παιδί εγγράφεται στον παιδικό σταθμό, οι υπεύθυνοι του οποίου διαπιστώνουν ότι φιλοξενούν κορίτσι με ληξιαρχική πράξη γέννησης αγοριού.

Ο Ληξιαρχος παραδέχεται τα σφάλματά του, δηλαδή την καταχώρηση της κατηγορίας *πατέρα*, κάτω από τα στοιχεία της *δηλούσας* μητέρας, και του τέκνου από θήλυ ως άρρενος, με απλή αντιπαραβολή της δήλωσης του νοσοκομείου και της πράξης που συνέταξε. Παρότι τα σφάλματα αυτά εμφοχώρησαν από καθαρή παραδρομή, υπό το βάρος μεγάλου φόρτου εργασίας, αδυνατεί ο ίδιος να προβεί σε διόρθωση με βάση την υφιστάμενη διάταξη νόμου. Η αρμόδια Εισαγγελία απορρίπτει το αίτημα χορήγησης άδειας διόρθωσης, και μάλιστα και για δεύτερη φορά, μετά από διαβίβαση σχετικής έκθεσης από τον Συνήγορο του Πολίτη, παρόλο που πρόκειται για προφανή παραδρομή του Ληξιάρχου, και δεν αμφισβητείται ότι πρόκειται για ένα και το αυτό παιδί, αφού υπάρχει απόλυτη ταύτιση των στοιχείων της μητέρας, της γέννησης (ώρα, μέρα, μήνας, έτος, τόπος) και η δήλωση του νοσοκομείου ότι γεννήθηκε μόνο ένα τέκνο.

Η μητέρα υποχρεώθηκε στην έκδοση δικαστικής απόφασης.

Περαιτέρω. Η περίπτωση αυτή αφορούσε σφάλμα που διαπιστώθηκε χρόνια μετά τη ληξιαρχική καταχώρηση. Εάν το σφάλμα του Ληξιαρχείου είχε διαπιστωθεί αμέσως μετά τη σύνταξη της πράξης, πριν υπάρξει οποιαδήποτε χρήση της τελευταίας σε άλλη υπηρεσία (δημοτολόγιο εάν αφορούσε ημεδαπούς, έκδοση ΑΜΚΑ κ.ά.), το Ληξιαρχείο θα μπορούσε να διορθώσει το έντυπο, πριν χορηγήσει αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης. Σήμερα, όμως, που οι ληξιαρχικές καταχωρήσεις πραγματοποιούνται μέσω του μηχανογραφικού συστήματος του Υπουργείου σας, οποιοδήποτε σφάλμα αντιληφθεί ο Ληξιαρχος μετά την οριστικοποίηση της δήλωσης (ακόμη και το επόμενο λεπτό) είναι αδύνατον να διορθωθεί, χωρίς μνεία της διόρθωσης κατά τους ορισμούς του άρ.13 Ν.344/1976, διότι αυτομάτως ενημερώνονται ηλεκτρονικά όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες (δημοτολόγιο κλπ).

Επομένως, αν ο/η Ληξιαρχος αντιληφθεί ότι καταχώρησε άρρεν αντί για θήλυ ή τον πατέρα αντί για μητέρα αμέσως αφού έχει επιλέξει την ένδειξη 'οριστικοποίηση', βρίσκεται σε απόλυτη αδυναμία να διορθώσει το προφανούς παραδρομής σφάλμα του, και αυτό ισχύει για τις καινούργιες καταχωρήσεις (ενώ για τις παλαιές, που είχαν καταχωρηθεί σε έντυπα, υπάρχει τεχνικά η δυνατότητα, μετά από παρέμβαση του υπουργείου, το σφάλμα που διορθώνεται στο έντυπο να αποτυπωθεί διορθωμένο και μηχανογραφικά).

Υ) Καταληκτικά, εκτιμούμε από τα πιο πάνω θα πρέπει να έχει καταστεί σαφές ότι η διάταξη του άρ.13 Ν.344/1976 χρήζει τροποποίησης, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις δημογραφικές όσο και τις κοινωνικές μεταβολές, που έχουν επέλθει από τη θέσπισή του.

Μετά από διαβούλευση με τα μεγαλύτερα Ληξιαρχεία της χώρας από πλευράς καταχώρησης ληξιαρχικών πράξεων γέννησης και έχοντας λάβει τη σύμφωνη γνώμη της πιο βεβαρυμμένης Εισαγγελίας της χώρας, από την άποψη των αιτημάτων διόρθωσης ληξιαρχικών πράξεων, προτείνουμε στο Υπουργείο σας την ανάληψη πρωτοβουλίας για την τροποποίηση του άρ.13 του νόμου περί ληξιαρχικών πράξεων.

Υποβάλλουμε δε στην κρίση σας την ακόλουθη διατύπωση, με τις ελάχιστες μεταβολές στην υφιστάμενη μορφή του άρθρου, οι οποίες ωστόσο είναι ικανές να διασφαλίσουν μια πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος.

«1. Προς διόρθωσιν ληξιαρχικής πράξεως απαιτείται τελεσίδικος δικαστική απόφασις.

2. Σφάλματα, παρεισφρήσαντα εις ληξιαρχικήν πράξιν, μη αφορώντα δε εις τον τόπον, ημέραν, μήνα, έτος και ώραν τελέσεως του εις την πράξιν βεβαιουμένου γεγονότος, δύνανται να διορθωθούν επίσης και αδεία του Εισαγγελέως Πρωτοδικών ή, όπου δεν εδρεύει Εισαγγελεύς, του Ειρηνοδίκου, εκδομένη μετά έρευναν και εξακρίβωσιν των πραγματικών στοιχείων, επί τη αιτήσει παντός έχοντος έννομον συμφέρον.

3. Σφάλματα, προφανώς εκ παραδρομής, παρεισφρήσαντα εις ληξιαρχικὴν πράξιν, δύνανται ἐπίσης να διορθωθοῦν και ἀνευ ἀδείας του Εισαγγελέως Πρωτοδικῶν ἢ του Ειρηνοδίκου, ὑπὸ του αρμοδίου ληξιάρχου, μετὰ προηγούμενον ὑπ'αυτοῦ ἐρευναν και εξακρίβωσιν των πραγματικῶν στοιχείων, ἐπὶ τη αἰτήσῃ παντός ἐχοντος ἐννομον συμφέρον.»

Με την προτεινόμενη διατύπωση, σε σχέση με την υφιστάμενη η πρώτη παράγραφος μένει αμετάβλητη, από τη δεύτερη παράγραφο διαγράφεται το 'προφανώς εκ παραδρομής' και από την τρίτη παράγραφο απαλείφεται το 'αφορώντα δε εις τον τονισμόν ἢ τους γραμματικούς και φθογγολογικούς κανόνες των εις αυτήν στοιχείων'.

Με τον τρόπο αυτό, διατηρείται η αυξημένη εγγύηση της δικαστικής κρίσης, για τα πιο σοβαρά σφάλματα, αντιμετωπίζεται η δικαιολογημένη ἄρνηση της Εισαγγελίας να προβεί σε χορήγηση ἄδειας όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την πλήρωση της προϋπόθεσης της 'προφανούς παραδρομής' και δίνεται η δυνατότητα στον Ληξίαρχο να διορθώσει, χωρίς ἄδεια ἢ δικαστική ἀπόφαση, τα σφάλματα, που ο ίδιος αναγνωρίζει ότι οφείλονται σε παραδρομή.

Εἶναι αυτονόητο ὅτι το Υπουργεῖο σας θα μπορούσε να μεταβάλλει ἐτι περισσότερο την υφιστάμενη ρύθμιση, εἴτε εισάγοντας ἄλλη διαδικασία (φερ'εἰπεῖν, με ἀπόφαση Δημάρχου, ὅπως την πιο πάνω αναφερόμενη του ἀρ.31 παρ.5 Ν.4531/2018) εἴτε διαφοροποιώντας με ἄλλον τρόπο τις προϋποθέσεις διόρθωσης των ληξιαρχικῶν πράξεων.

Ευελπιστοῦμε, ωστόσο, ὅτι τόσο οι προβληματισμοί που θέσαμε ὑπόψη σας ὅσο και η πρόταση την ὁποία διατυπώσαμε, θα σας βοηθήσουν, κατά τη διερεύνηση του θέματος και την επεξεργασία της ὁποιας πρωτοβουλίας σας.

Ἐν αναμονή των ενεργειῶν σας, για κάθε περαιτέρω πληροφορία ἢ διευκρίνιση, η Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιοῦ, κυρία Θεώνη Κουφονικολάκου, θα εἶναι στη διάθεσή σας.

Με εκτίμηση

Ανδρέας Ι. Ποπτάκης
Συνήγορος του Πολίτη